

Jasna Jovanov

DANICA JOVANOVIĆ – Strasno zaljubljena u slikarstvo

20. 09 – 20. 10. 2007.

(Beška, 4. januar 1886 – Petrovaradin, 12. septembar 1914)

Ime slikarke Danice Jovanović vezuje se za generaciju srpskih modernista koja se školovala i svoje umetničke domete postigla u periodu pred Prvi svetski rat. Nalazimo je i u ženskom slikarskom krugu okupljenom oko Bete Vukanović (1907–1909), uglavnom na fotografijama i u sećanjima, gotovo bez sačuvanih radova nastalih kao školska

vežba u Umetničko zanatskoj školi. Znatno obimnija sećanja, mnogo više fotografija i dokumenata i, konačno, veliki broj radova, ilustruju nam etapu njenog minhenskog školovanja na Ženskoj slikarskoj akademiji (1909–1914). Na osnovu sećanja Stojana Aralice, Živorada Nastasijevila i Andre Franićevića, znamo da je bila sitne građe, plavokosa i plavooka, vedre naravi i energična, strasno zaljubljena u slikarstvo i iskreni patriota. Iz njenih prijava u policijskom arhivu u Minhenu sanajemo da je leta provodila u Beški, ali se krajem juna 1910. godine odjavila radi odlaska u Pariz. Nema dokaza da je tamo i bila, kao što nije sigurno da je putovala na jug Stare Srbije, u krajeve oko Prizrena (Vezirov most, Ljum kula) posle Balkanskih ratova. U pismima koja je redovno, iz Minhena i

Danica Jovanović, Posle kosidbe, 1913. ulje na platnu, 70 x 88 cm

Beške, slala svom profesoru i na neki način mentoru Arkadiju Varađaninu u Novi Sad, prisutna je sva njena odlučnost da se posveti struci koja joj je "jedina mila i draga – slikarstvu", pratimo napredovanje njenih studija, interesovanja, brige, saznavajemo o nesrećama koje je nisu zaobišle (smrt oca, sestre, dobrotvorke Dane Jovanović). Ta pisma nam pružaju i

obaveštenja o njenim finansijama: stipendiji Petrovaradinske imovne općine i pomoći Dane Jovanović iz Velike Kikinde i Olge Jovanović iz Budimpešte.

Zapravo je reč o kćerki Laze Dunderskog, Olgi, udatoj Jovanović i njenoj zaovi Dani, ali i o emancipovanosti i povezanosti ženskih dobrotvornih društava u austrougarskoj Vojvodini i spremnosti vojvođanskog građanskog društva da prepozna i podrži autentične talente i vrednosti. I na fotografijama iz minhenskog perioda očigledna je odlučnost, moderna ženstvenost oličena u strogoj odeći dopunjenoj kravatom oko vrata, snaga nalik onoj na Autoportretu iz 1914. godine, ali i svojevrsna ležernost i spontani šarm mlade žene rešene da je njen talenat dovede do cilja: diplome akademske slikarke i ispunjenja misije da kroz slikarstvo doprinese uzdizanju nacionalne svesti i emancipaciji ženske populacije u krajevima tek oslobođenim od turske vlasti. Misionarska snaga izbija i iz pedesetak njenih slika, posebno onih sa motivima seljana u narodnim nošnjama, koje, kao i celokupan slikarski opus Danice Jovanović, karakteriše osoben, energičan potez i intenzivan, bogat kolorit. U tim slikama i primetna je opaska Stojana Aralice kako je Danica bila još đak, "nije imala svoje slikarske note, ali je strasno bila zaljubljena u slikarstvo": uz način razmišljanja minhenskim impresionista, Danici je bliži bio ekspresivni izraz, a ponekad i literarna potka nemačke simbolističke škole. Ipak, najviše od svega, u njenim radovima preovladava snažna individualna nota, strasna želja da se znanje stečeno na akademiji pretoči u lični izraz, kao i dokazi na je slikarka bila na dobrom putu, na žalost prekinutom njenom tragičnom smrću, kada je, zajedno sa još petoro Beščana, streljana u podnožju Petrovaradinske tvrđave 12. septembra 1914. godine. Njenom smrću, porodica Jovanović je pretrpela ogroman gubitak, Beška je izgubila svoju prvu i do sada jedinu akademsku slikarku, a srpska likovna umetnost osobenu ličnost i autorku koja je svojim talentom i ostvarenjima obezbedila značajno mesto među savremenicima.